

การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลา Network Connection of Saving Groups for Production in Songkhla Province

เอมอร เจียรมาศ¹ วันชัย ธรรมสังการ¹ บัญชา สมบูรณ์สุข² และปวีณวิญญ์ พิทยาภินันท์²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รวมทั้งศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตลอดจนเสนอแบบจำลองการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลา การรวบรวมข้อมูลใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การจัดเวทีชุมชน และการสนทนากลุ่มกับผู้นำข้อมูลหลักของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลาจำนวน 8 กลุ่ม ซึ่งทำการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำแนกได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงเริ่มต้นการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ช่วงพัฒนาความเข้มแข็งของการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และช่วงพัฒนาเข้าสู่เศรษฐกิจชุมชน การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมี 2 ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงภายในกลุ่มและการเชื่อมโยงภายนอกกลุ่ม ปัญหาสำคัญของการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ความไม่เข้มงวดของกฎระเบียบและข้อบังคับ และความแตกต่างในบรรทัดฐาน ค่านิยม และความคิดเห็นของสมาชิก แบบจำลองการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประกอบด้วย 3 ระบบหลัก คือ ระบบการตัดสินใจ ระบบการพัฒนาศักยภาพ และระบบการปรับตัวและการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อความยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมี 3 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางกายภาพ ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการ

คำสำคัญ : กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เครือข่าย การเชื่อมโยง

Abstract

This research aimed to study evolution and characteristic of network connection of saving groups for production, examine problems of network connection of saving groups for production in addition to suggestion for solving, and present model of network connection of saving groups for production in Songkhla province. Data were collected using related documents, participant observations, in-depth interviews with semi-structured interview, community forums and focus group discussions from key informants of the eight saving groups for production in Songkhla province. These samples were selected by using the purposive selection. Content analysis was used for data analysis. The results revealed that the evolution of network connection of saving groups for production could be classified into three stages. They were stage of initiative establishment, stage of strengthening development, and stage of development toward community economy. Types of network connection of saving groups for production were internal network connection and external network connection. The main problems of network connection of saving

¹ ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90112

² ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90112

groups for production were permissive rules and regulations, and differences of norms, values and opinions among membership. The model of network connection of saving groups for production consisted of system of decision-making, system of potential development and system of adaptation and strengthening for sustainability. The three strategies to develop network connection of saving groups for production were physical development strategy, human resource development strategy and management development strategy.

Keywords : saving group for production, network, connection

คำนำ

“ความยากจน” เป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศที่จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แม้ว่าผลสัมฤทธิ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาได้ทำให้ความรุนแรงของปัญหาความยากจนในประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 12.64 และช่องว่างความยากจนเท่ากับ 2.38 ซึ่งลดลงมากกว่าเท่าตัวเมื่อเทียบกับทศวรรษที่แล้ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) แต่ทว่าผลของการพัฒนาดังกล่าวยังมีได้กระจายตัวอย่างสม่ำเสมอในทุกท้องถิ่น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง ตลอดจนความอึดอัดในการดำรงชีพและความล้มเหลวของสังคมชนบทยังคงมีให้เห็นกันโดยทั่วไป ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถบ่งชี้ถึงมูลเหตุของความยากจนในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน คือ ทฤษฎีว่าด้วยวงจรแห่งความทุกข์ยาก (the vicious circle theory) ทฤษฎีนี้ได้อธิบายความสัมพันธ์ในเชิงตรรกวิทยาที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรระหว่าง 4 ปัจจัย อันได้แก่ รายได้ การออม การลงทุน และผลิตภาพ กล่าวคือ บุคคลที่มีรายได้ต่ำ จะมีความสามารถในการออมต่ำ ซึ่งทำให้บุคคลมีเงินทุนเพื่อใช้ในการลงทุนน้อย หรือมีความสามารถในการลงทุนต่ำ ส่งผลให้บุคคลไม่สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้นได้ ผลิตภาพที่ได้รับจึงต่ำกว่าที่ควรจะเป็น อันมีผลทำให้บุคคลมีรายได้ต่ำและอยู่ในสภาพที่ยากจนต่อไป (ศรีอร, 2529)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นองค์การการเงินชุมชนรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ซึ่งดำเนินการโดยประชาชนในชุมชนและเพื่อประชาชนในชุมชนที่เป็นสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน เนื่องจากสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชุมชนผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่ม/องค์กรในระดับต่าง ๆ กล่าวคือ ประชาชนในชุมชนที่มีฐานะยากจน และไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองโดยส่วนใหญ่มักประสบกับปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ และการขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะแหล่งเงินทุนในระบบ ซึ่งการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการบริหารจัดการทางการเงิน โดยการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีการระดมทุนการเงินเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อาทิเช่น การให้บริการสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยที่เป็นธรรมและยอมรับได้แก่สมาชิก เพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ ชำระหนี้สิน หรือจัดสวัสดิการให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งงานวิจัยของพิมพ์พรถน (2544) ได้พบว่า สมาชิกมีความคาดหวังให้เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ ในขณะที่เดียวกันการให้สินเชื่ออย่างเพียงพอก่อให้เกิดการลงทุนในระดับที่เหมาะสม ทำให้ผลิตภาพและรายได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งสามารถลดความยากจนของประชาชนในชุมชนได้ (Khandker, 2003) อีกทั้งยังก่อให้เกิดการกระจายการลงทุนสู่ชนบท ซึ่งส่งผลให้ครัวเรือนในชนบทมีรายได้เพิ่มขึ้น (Morduch, 1995)

การวิจัยครั้งนี้ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบความสำเร็จในการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม เพราะเมื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว ย่อมส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนดีขึ้น ซึ่งงานวิจัย

ของพวงเพชร (2545) ได้พบว่า เครื่องข่ายเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพัฒนาการและลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (2) ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และ (3) เสนอแบบจำลองการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยเลือกจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่วิจัย เนื่องจากมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้สามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการเชื่อมโยงเครือข่ายในแต่ละช่วงเวลา ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยที่ได้คาดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์และ/หรือลักษณะการดำเนินงานที่ใกล้เคียง หรือคล้ายคลึงกันให้เข้มแข็ง อันจะนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนของชุมชนต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลาที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเนินพิจิตร อำเภอนาหม่อม (2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้า ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ (3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านวัดประดู่ ตำบลป่อเตุ อำเภอระโนด (4) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเหล่า ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา (5) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปายาง ตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ (6) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดีหลวง ตำบลชิงโค อำเภอสิงหนคร (7) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพังไม้ฝ้าย อำเภอสทิงพระ และ (8) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองตอ ตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตภูมิ การเลือกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเหล่านี้ใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ (1) เป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (2) เป็นกลุ่มที่มีปรากฏการณ์การเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่มอย่างชัดเจน และ (3) เป็นกลุ่มที่จัดอยู่ในระดับดีตามเกณฑ์การจัดระดับการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของกรมการพัฒนาชุมชน

การวิจัยครั้งนี้เน้นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การจัดเวทีชุมชน การสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นอย่างดี ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการ) สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ปี และพัฒนาการ ในส่วนของกรณีศึกษาใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผลการวิจัยจำแนกเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการและลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดสงขลา

พัฒนาการของการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำแนกได้เป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 (ก่อนปี พ.ศ.2521): ช่วงเริ่มต้นการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในช่วงนี้ประชาชนในชุมชนได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีทั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน พัฒนาการ และประชาชนในชุมชนเป็นแกนนำในการริเริ่มจัดตั้งกลุ่ม หลักเกณฑ์และกฎระเบียบของกลุ่มยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งสาเหตุหลักของการรวมกลุ่มเนื่องมาจากการประสบกับปัญหาหนี้สินและการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน รวมทั้งแหล่งเงินทุนนอกระบบมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้สินของครัวเรือนต่ำ และไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ

ผลิตขึ้น โดยมูลเหตุของการจัดตั้งจำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ (1) มูลเหตุทางเศรษฐกิจ ได้แก่ (1.1) ความต้องการแหล่งเงินออมของชุมชน (1.2) ประชาชนในชุมชนมีหนี้สินมาก (1.3) การไม่มีแหล่งเงินทุนของชุมชน (1.4) ความยุ่งยากในการรับบริการสินเชื่อจากสถาบันการเงิน และ (1.5) ความต้องการเงินลงทุนเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ (2) มูลเหตุทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ (2.1) ความต้องการปลูกจิตสำนึกในการออม การรู้จักทำงานร่วมกัน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน (2.2) ความต้องการให้ชุมชนมีองค์กรที่สามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง (2.3) ความเชื่อมั่นในหลักการและความสามารถในการเป็นที่พึ่งให้แก่ชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (2.4) ความต้องการให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กัน และ (3) มูลเหตุทางนโยบาย ได้แก่ (3.1) นโยบายส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของภาครัฐ (3.2) การกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในชุมชน (3.3) การให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และ (3.4) การมีองค์กรเอกชนเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในช่วงนี้รัฐธรรมนูญหลักของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีเพียงการฝากเงินและการกู้เงินเท่านั้น มีจำนวนสมาชิกค่อนข้างน้อย การเชื่อมโยงเครือข่ายเกิดขึ้นพร้อมกับการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยอยู่ในรูปแบบของการเชื่อมโยงภายในกลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิเช่น การสนับสนุนการทำกิจกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศแก่สมาชิกภายในกลุ่ม การระดมเงินทุนในรูปของเงินสะสมสะสมเพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มที่ขาดแคลนเงินทุน หรือขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น ฎีกาประกอบอาชีพ

ช่วงที่ 2 (พ.ศ.2521 ถึง พ.ศ.2540): ช่วงพัฒนาความเข้มแข็งของการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในช่วงนี้สมาชิกส่วนใหญ่เริ่มเห็นถึงประโยชน์ของการร่วมเป็นสมาชิกในประเด็นการออมและการเป็นแหล่งเงินทุนของชุมชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำให้มีจำนวนสมาชิกและปริมาณเงินทุนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งเริ่มมีกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม อาทิเช่น การทำศนศึกษา การเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานภาครัฐ การปรับโครงสร้างและการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง การสร้างกฎระเบียบและข้อบังคับให้มีความชัดเจนมากขึ้น และการทำธุรกรรมที่หลากหลายมากขึ้น โดยอยู่ในรูปแบบของการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม เช่น การรับข้อมูลข่าวสาร/สารสนเทศและการสนับสนุนจากองค์กร/หน่วยงานภายนอก การติดต่อประสานงานกับสถาบันการเงินเพื่อรับบริการสินเชื่อ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของแหล่งเงินทุนในชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่อยู่ใกล้เคียงกัน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการส่งมอบประสบการณ์การเรียนรู้ (ทุนภูมิปัญญา) และเรียนรู้การดำเนินงานจากประสบการณ์ในอดีต ทำให้การเชื่อมโยงเครือข่ายมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของการเชื่อมโยงเครือข่าย คือ คุณลักษณะของผู้นำ การมีวินัยของสมาชิก และการมีเป้าหมายของเครือข่ายที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของดำรงศักดิ์ (2544) ที่กล่าวว่า บทบาทของผู้นำเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต งานวิจัยของกนกกันต์ (2547) ที่รายงานว่าคุณลักษณะของผู้นำและการมีวินัยของสมาชิกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ งานวิจัยของจิราภรณ์ (2548) ที่ชี้ให้เห็นว่า คุณลักษณะของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และงานวิจัยของธนาชัย (2555) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จและมีความเข้มแข็ง นอกจากนี้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีความเข้มแข็งได้มีการทำธุรกรรมเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกในรูปของสวัสดิการ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น รวมถึงเริ่มมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานสาธารณประโยชน์ งานทางศาสนาและวัฒนธรรม ทุนทางการศึกษา เป็นต้น ส่งผลให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นและความซื่อสัตย์ต่อกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตค่อนข้างมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่วงที่ 3 (พ.ศ.2541 ถึงปัจจุบัน): ช่วงพัฒนาเข้าสู่เศรษฐกิจชุมชน ในช่วงนี้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความเข้มแข็ง โดยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมทางการเงิน (การออมเงิน การกู้เงิน) การแลกเปลี่ยนความรู้ (การทำศนศึกษา การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศ) การสร้างสวัสดิการให้แก่สังคม (การบริจาคเงินให้กับบุคคล หน่วยงาน หรือกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ) การทำกิจกรรมร่วมกัน (การจัดนิทรรศการ การพัฒนาหมู่บ้าน) และการแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ (การซื้อปัจจัยการผลิตและสินค้าอุปโภค/บริโภค) มีการจัดตั้งเครือข่ายที่เป็นทางการเพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มออมทรัพย์ (สมาพันธ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต) มีสมาชิกกลุ่มและเงินทุนจำนวนมาก มีการทำธุรกรรมที่หลากหลายและเป็นระบบมากขึ้น และมีการบริหารงานที่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและศักยภาพในการบริหารจัดการของแต่ละกลุ่ม โดยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นและความซื่อสัตย์ต่อกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาก นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายในการดำเนินงานของเครือข่าย โดยเน้นเป้าหมายทางเศรษฐกิจ หรือการหวังผลกำไรมากขึ้น เช่น การลงทุนทำธุรกิจขนส่ง ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจเกี่ยวกับสวัสดิการ เป็นต้น ช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จมาก และสามารถเป็นตัวอย่างให้เยาวชน บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอื่น ๆ มาทำศนศึกษาได้ จนอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นองค์กรประชาชนที่เป็นที่พึ่งของชุมชนได้อย่างแท้จริง

การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ (Table 1) ดังนี้

(1) การเชื่อมโยงภายในกลุ่ม โดยทั่วไปกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้มีการเชื่อมโยงภายในกลุ่มอยู่แล้ว ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิเช่น การสนับสนุนทางการเงินในรูปแบบของเงินกู้ การสนับสนุนการทำกิจกรรมของกลุ่มอาชีพที่มีสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นสมาชิก เช่น กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มทำอาหาร กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มอาชีพเหล่านี้มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและรวมกลุ่มกันมาเป็นระยะเวลาอันแล้ว ทำให้มีทักษะและความชำนาญในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม นอกจากนี้ยังได้มีการนัดประชุม รวมถึงการติดต่อสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างสมาชิก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศ ตลอดจนการติดต่อทำธุรกรรมต่าง ๆ และการปรึกษาเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยตนเอง และ

(2) การเชื่อมโยงภายนอกกลุ่ม มี 4 ลักษณะ ได้แก่ (2.1) การสนับสนุนการทำกิจกรรมของกลุ่ม/องค์กรทั้งในชุมชนและนอกชุมชนในรูปแบบของการบริจาค (กองทุนการศึกษา กองทุนสนับสนุนการทำกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ) รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (2.2) การทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน (2.3) การร่วมลงทุนกับกลุ่ม/องค์กรทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เช่น การลงทุนร่วมกับธนาคารอิสลาม การผลิตปัจจัยการผลิตร่วมกัน เป็นต้น และ (2.4) การทำธุรกรรมทางการเงินกับกลุ่ม/องค์กรทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เช่น การรับบริการสินเชื่อจากสถาบันการเงินเพื่อใช้ในการลงทุน การรับฝากเงิน เป็นต้น

มูลเหตุในการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำแนกได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) มูลเหตุทางเศรษฐกิจ เป็นการลดรายจ่ายในการซื้อสินค้าจำเป็นของสมาชิก การร่วมกันสร้างงานและรายได้ให้แก่สมาชิก การเพิ่มปริมาณทุนหมุนเวียนหรือผู้กู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ความคิดเห็น และประสบการณ์กัน ตลอดจนการรวมกลุ่มกันซื้อและ/หรือขายระหว่างสมาชิกที่มีปัจจัยการผลิตและ/หรือสินค้าเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง เช่น กลุ่มน้ำยางสด กลุ่มสิ่งประดิษฐ์จากไผ่บายาง กลุ่มค้าข้าว กลุ่มแม่บ้านไข่เค็ม กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น ดังคำกล่าวที่นำเสนอส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ว่า *“การสร้างเครือข่ายเป็นการสร้างพลังในการต่อรองให้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต”* และ (2) มูลเหตุทางสังคมและวัฒนธรรม อาทิเช่น สมาชิกที่หรืออาศัยในหมู่บ้านใกล้เคียงกัน หรือนับถือศาสนาเดียวกันจะมีหลักเกณฑ์และความเชื่อเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน จึงก่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายกัน ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ที่ว่า *“เครือข่ายเป็นที่รวมของบุคคล หรือกลุ่มที่มีอุดมการณ์เดียวกัน กลุ่มที่รวมกันไม่ได้ ก็ได้มารวมตัวกัน”*

Table 1 Network connection of saving groups for production in Songkhla province.

Network connection	Ban Noen Pichit	Ban Na Wa	Ban Wat Pradu	Ban Lao	Ban Pa Yang	Ban Dee Luang	Ban Phang Mai Phai	Ban Klong Tor
1. Internal network connection								
1.1 Encouragement of vocational groups	*	*	*	*	*	*	*	*
1.2 Establishment of groups/organizations		*			*			*
1.3 Provision of welfare	*	*	*	*	*	*	*	*
2. External network connection								
2.1 Encouragement of activities of groups/organizations								
2.1.1 Donation	*	*	*	*	*	*	*	*
2.1.2 Religion activity	*	*	*	*	*	*	*	*
2.1.3 Cultural activity	*	*	*	*	*	*	*	*
2.1.4 Infrastructure			*		*			
2.2 Activities of public benefit	*	*	*	*	*	*	*	*
2.3 Co-investment with groups/organizations								*
2.4 Financial transactions with groups/organizations								*

ผลที่ได้จากการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ (1) ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ความคิดเห็น/ทัศนคติ และประสบการณ์ระหว่างกัน ทำให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศแพร่กระจาย สมาชิกที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการกลุ่มสามารถประเมินศักยภาพของตนเองและกลุ่มโดยเทียบเคียงกับกลุ่มอื่นได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน อีกทั้งสมาชิกยังสามารถสร้างแนวคิดในการรวมตัวและสมานฉันท์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ (2) ธุรกรรมมีจำนวนและความหลากหลายมากขึ้น การมีเครือข่ายทำให้สมาชิกได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่ม รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ระหว่างกลุ่ม ส่งผลให้สมาชิกมีโอกาสทำธุรกรรมมากขึ้น เนื่องจากมีความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศมากขึ้น ทำให้มองเห็นช่องทาง หรือทางเลือกในการขยายธุรกรรมของตนเองมากขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางการตลาด และ (3) ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความยั่งยืนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมากขึ้น ปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ความซื่อตรง ความเสียสละ และความสามัคคีของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและสมาชิก การมีมนุษยสัมพันธ์ กลไกในการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ความเข้มงวดในการใช้กฎระเบียบและข้อบังคับที่กำหนดขึ้น และกระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

2. ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ปัญหาในการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมี 10 ประเด็น ดังนี้

(1) กฎระเบียบและข้อบังคับของเครือข่ายไม่มีความเข้มงวด เนื่องจากการขาดความต่อเนื่องในการประสานงานเพื่อทำความเข้าใจในกฎระเบียบและข้อบังคับระหว่างสมาชิก ตลอดจนความขัดแย้งและความไม่เห็นด้วยในกฎระเบียบและข้อบังคับบางประการ

(2) บรรทัดฐาน ค่านิยม และความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสมาชิก เนื่องจากสมาชิกอาศัยอยู่ในพื้นที่และ

สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน รวมทั้งความแตกต่างกันของวัฒนธรรมกลุ่ม/องค์กร และสถานภาพของสมาชิก ตลอดจนความยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเองและการไม่ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งการบริหารจัดการบนความแตกต่างที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

(3) ธุรกรรมของเครือข่ายมีน้อยและอยู่ในลักษณะต่างคนต่างทำ เนื่องจากการไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งสมาชิกบางรายไม่มีความเชื่อมั่นในเครือข่าย เพราะยังมองไม่เห็นถึงประโยชน์ในการทำธุรกรรมของเครือข่ายอย่างชัดเจน และการขาดผู้นำที่มีความริเริ่มในการทำธุรกรรมของเครือข่าย ตลอดจนโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายยังไม่มีที่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำธุรกรรมของเครือข่าย

(4) การขาดเงินทุนในการบริหารจัดการเครือข่าย เนื่องจากเครือข่ายไม่มีระบบการบริหารจัดการเงินของเครือข่ายอย่างเป็นทางการ โดยมองว่าการรวมตัวเป็นเครือข่ายไม่จำเป็นต้องใช้เงิน และเป็นเรื่องยุ่งยากของสมาชิกที่จะต้องชี้แจงถึงรายจ่ายในส่วนนี้

(5) การไม่มีส่วนร่วมของสมาชิก เนื่องจากสมาชิกบางรายมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเครือข่ายไม่เพียงพอ และไม่คอยเข้าร่วมประชุม รวมถึงการประสานงานและการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง ความขัดแย้งระหว่างสมาชิก การไม่มีแผน หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และความกลัวที่จะสูญเสียอำนาจในการบริหารงานกลุ่มของตนเอง เมื่อเข้าไปเป็นสมาชิกของเครือข่าย

(6) การควบคุมการดำเนินงานเครือข่ายมีความยุ่งยาก เนื่องจากบางเครือข่ายมีขนาดใหญ่เกินไป โดยเฉพาะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีธุรกรรมมาก ซึ่งปัญหาความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการย่อมเกิดขึ้นได้ รวมถึงการขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการเครือข่าย สมาชิกขาดระเบียบวินัยและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของเครือข่ายที่กำหนดไว้

(7) ความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกมีความแตกต่างกันและขัดแย้งกัน เนื่องจากเป้าหมายและความต้องการประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกมีความแตกต่างกัน อีกทั้งเครือข่ายไม่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์และความต้องการของสมาชิกได้ครบถ้วน และความขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก ตลอดจนโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายไม่มีความชัดเจน

(8) กลไกการประสานงานระหว่างสมาชิกไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีกลไกที่ชัดเจนเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างสมาชิก การประสานงานเพื่อชี้แจงข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกไม่มีประสิทธิภาพ และไม่มีผู้ประสานงานของเครือข่ายที่ชัดเจน

(9) ผู้นำเครือข่ายมีความรู้ ความเสียสละ ความจริงใจ และความทุ่มเทไม่มากพอ เนื่องจากผู้นำเครือข่ายมีภาวะผู้นำและความทุ่มเทในการพัฒนาเครือข่ายค่อนข้างน้อย อีกทั้งยังไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำและการบริหารงานจากหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ผู้นำเครือข่ายมีความรู้และทักษะในการบริหารงานเครือข่ายไม่เพียงพอ และ

(10) แผนการดำเนินงานเครือข่ายไม่ชัดเจนและไม่มีแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีของเครือข่าย เนื่องจากการไม่มีความรู้และทักษะในการจัดทำแผนธุรกิจ

แนวทางแก้ไขปัญหาการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีดังนี้

(1) การให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานและผลประโยชน์ของเครือข่ายแก่สมาชิก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม รวมถึงเพื่อลดความขัดแย้งและข้อสงสัยในการปฏิบัติงานของเครือข่าย ตลอดจนเพื่อรักษาวินัยในการอยู่ร่วมกันของสมาชิก

(2) การสร้างกลไกในการประสานงานทั้งภายในเครือข่ายและภายนอกเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง รวมทั้งเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และสร้างความรู้และความเข้าใจระหว่างสมาชิก

(3) การสร้างภาวะผู้นำและทีมงานเครือข่ายที่สามารถนำการเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อพัฒนาการทำงานของเครือข่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่วยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

(4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการระบบบัญชี และการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ระบบสารสนเทศแก่สมาชิก เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบและสามารถใช้งานได้ในพื้นที่ที่ต้องการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(5) การเสริมสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมและการมีวินัยในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อตกลงที่กำหนดไว้ เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายมีความราบรื่นมากขึ้น

(6) การสร้างระบบการบริหารจัดการเครือข่ายและเงินทุน เพื่อความคล่องตัวและความต่อเนื่องในการดำเนินงานของเครือข่าย รวมทั้งเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความยั่งยืนให้แก่เครือข่าย และ

(7) การจัดทำแผน/กลยุทธ์ในการปฏิบัติงานของเครือข่ายที่ชัดเจน เพื่อให้ทรัพยากรถูกนำมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ และสามารถประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แบบจำลองการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

แบบจำลองการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประกอบด้วย 3 ระบบหลัก (Figure 1) ดังนี้

(1) ระบบการตัดสินใจของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย (1.1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานภาพและกิจกรรมทางการเงินของเครือข่าย (1.2) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ กระบวนการกลุ่มวิถีชีวิตชุมชน การแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชน (1.3) ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ นโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย และ (1.4) ปัจจัยศักยภาพของเครือข่าย ได้แก่ ความเข้มแข็งของเครือข่ายทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนระบบการตัดสินใจในการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รวมทั้งมีความเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อระบบการพัฒนาศักยภาพ และระบบการปรับตัวและการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืน

(2) ระบบการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายใต้ปัจจัยที่เกื้อหนุน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ได้แก่ (2.1) วิธีการ/กลยุทธ์ในการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามแผน หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (2.2) กระบวนการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง (2.3) ภาวะผู้นำและการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (2.4) เป้าหมายและกิจกรรมที่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง (2.5) กลไกในการประสานงาน (2.6) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ (2.7) อุดมการณ์และความซื่อสัตย์ของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และ (2.8) กฎระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ

(3) ระบบการปรับตัวและการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อความยั่งยืนของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการปรับตัวให้เหมาะสม หรือสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) และสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ที่เป็นพลวัต ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชนในชุมชนเป็นสำคัญ การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยพัฒนาการของการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจากอดีตจวบจนปัจจุบันจำแนกเป็นช่วงเริ่มต้นการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ช่วงพัฒนาความเข้มแข็งของการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และช่วงพัฒนาเข้าสู่เศรษฐกิจชุมชน การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม

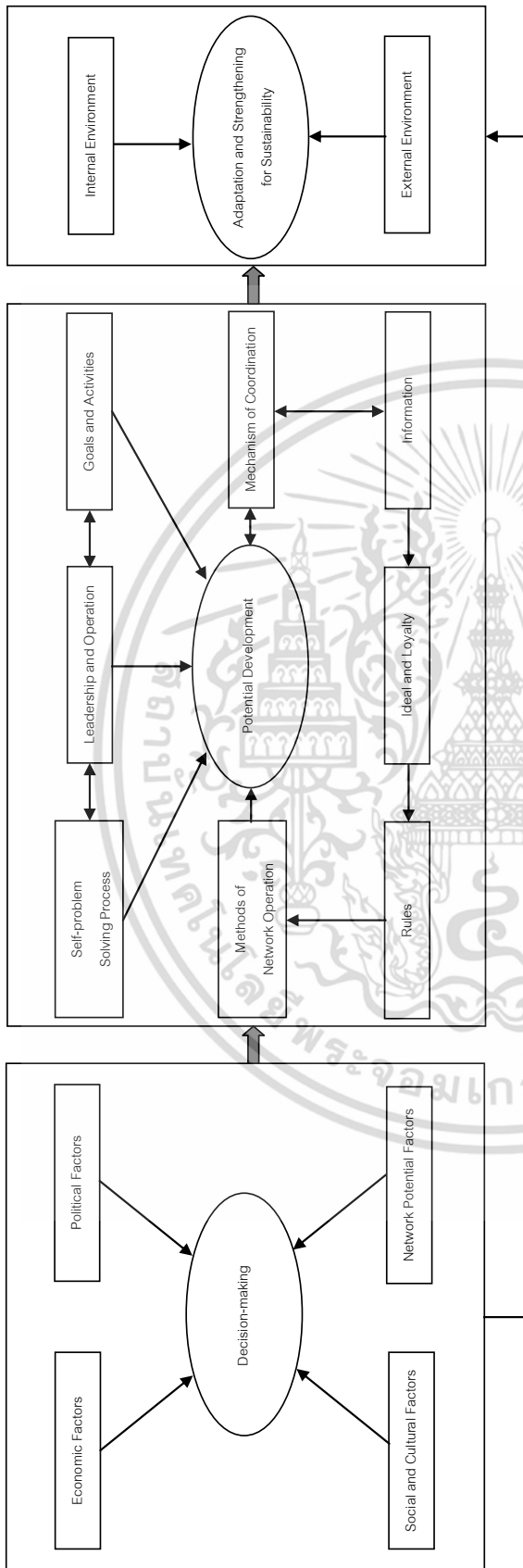

Figure 1 Model of network connection of saving groups for production in Songkhla province.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีทั้งการเชื่อมโยงภายในกลุ่มและการเชื่อมโยงภายนอกกลุ่ม ซึ่งการดำเนินการเชื่อมโยงโดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการออมและการให้กู้เงิน ปัญหาการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสาเหตุมาจากสมาชิก คณะกรรมการบริหารเครือข่าย และกลไกในการบริหารจัดการของเครือข่าย แบบจำลองการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประกอบด้วยระบบการตัดสินใจ ระบบการพัฒนาศักยภาพ และระบบการปรับตัวและการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อความยั่งยืน

ผลการวิจัยสามารถเสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้ 3 ด้าน ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางกายภาพ เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่น โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ อาคาร/สถานที่ เครื่องมือ/อุปกรณ์ ครอบคลุมในการดำเนินงาน เป็นต้น ประกอบด้วย (1.1) การจัดสัมมนาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์รวมถึงเรียนรู้ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคระหว่างกลุ่ม (1.2) การปรับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำและคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ (1.3) การกำหนดกฎระเบียบอย่างชัดเจนและมีความเป็นธรรมแก่สมาชิก โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานประโยชน์ร่วมกัน

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคณะกรรมการบริหารและสมาชิกของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย (2.1) การจัดทัศนศึกษาเพื่อเรียนรู้การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการเครือข่าย และ (2.2) การจัดอบรมในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อาทิเช่น การบริหารจัดการกลุ่มและเครือข่าย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาวะผู้นำ การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเพิ่มทักษะและความสามารถในการบริหารจัดการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และ

(3) ยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารจัดการ เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย (3.1) การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (3.2) การส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่น การจัดทำทะเบียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การจัดทำระบบบัญชี เป็นต้น และ (3.3) การส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกกันต์ จรูญรักษ์. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเมืองบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์.
- จิราภรณ์ สุนทรพงษ์ภักดิ์. 2548. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กรณีศึกษานานชนอ่าว จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์. ฉะเชิงเทรา.
- ธนาชัย สุขวณิช. 2555. การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย. วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 7: 25-37.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. 2544. กระบวนการสะสมทุนโดยชุมชน: กรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้า อำเภอจະนะ จังหวัดสงขลา. วารสารปริชาต 14: 1-17.
- พวงเพชร ทิพย์ทอง. 2545. อิทธิพลของคุณลักษณะทางสังคมของผู้นำกลุ่มต่อภาวะการดำรงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- พิมพ์พรพรรณ พันธุ์ศรี. 2544. การสร้างเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วยเวทีประชาคม. กรมการพัฒนาชุมชน, กรุงเทพฯ.
- ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์. 2529. เศรษฐศาสตร์การพัฒนา. โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี 2555. [Online]. Available from http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/research/14/data_0236190914.pdf. (Accessed on 25 March 2014).

Moduch, J. 1995. Income smoothing and consumption smoothing. *Journal of Economic Perspectives* 9: 103-114.

Khandker, S. R. 2003. Microfinance and poverty: Evidence using panel data from Bangladesh. *The World Bank Economic Review* 19: 263-286.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้